

Dosarul nr. 2ra-1625/19

Prima instanță: Judecătoria Chișinău sediul Buiucani (jud. M. Murguleț)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Guzun, V. Buhnaci, L. Pruteanu)

ÎNCHEIERE

25 septembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Ala Cobăneanu
Svetlana Filincova
Dumitru Mardari

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Cristina Svernei, reprezentată de avocatul Maxim Belinschi

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Cristinei Svernei împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea cheltuielilor de judecată

împotriva deciziei din 14 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis parțial apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și modificată parțial hotărârea din 16 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani

constată:

La 3 iulie 2018, Cristina Svernei, reprezentată de avocatul Maxim Belinschi a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a invocat că la 7 noiembrie 2014 a depus în Judecătoria Centru mun. Chișinău cerere de chemare în judecată, prin care a solicitat desfacerea căsătoriei înregistrate cu Igor Svernei, încasarea pensiei alimentare și stabilirea domiciliului copilului minor.

Din momentul depunerii cererii de chemare în judecată, dânsa a plecat de la domiciliul unde locuia cu soțul Igor Svernei la domiciliul părinților săi.

Motivele depunerii cererii de desfacere a căsătoriei a fost că Igor Svernei consuma băuturi alcoolice, era agresiv, a amenințat-o cu arma de foc, figura pe mai multe cauze penale în calitate de bănuț de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 287 alin. (1) și (2), art. 284, 361 Cod penal.

Pe tot parcursul examinării cauzei în instanța de judecată, Igor Svernei o amenința, o numea cu cuvinte necenzurate. Mai mult, la data de 2 mai 2015 a avut loc un incident violent de agresiune fizică asupra sa și a copilului minor XXXXX și anume, la o întâlnire cu Igor Svernei, acesta a agresat-o fizic chiar în centrul orașului Orhei, în preajma spitalului raional, a îmbrâncit-o și a luat copilul cu forța. Ea a sesizat de urgență poliția despre cele întâmplate, Igor Svernei Igor fiind convins să întoarcă copilul minor.

Pe faptul incidentului din 2 mai 2015, Curtea de Apel Chișinău a emis la 10 septembrie 2015 ordonanță de protecție, fiindu-i interzise lui Igor Svernei să se vadă cu copilul, să se apropie de Cristina Svernei și de copilul minor XXXXX pe un termen de 2 luni de zile, din ziua emiterii ordonanței.

A mai menționat că pe cauza civilă la cererea de chemare în judecată cu privire la desfacerea căsătoriei, încasarea pensiei alimentare și stabilirea domiciliului copilului minor, au avut loc mai multe ședințe de judecată, pe data de 20 decembrie 2015 fiind preconizate susținerile verbale și pronunțarea hotărârii judecătorești. Însă, veniți la data și ora ședinței de judecată, a aflat că judecătorul-raportor Ștefan Niță a fost transferat la Curtea de Apel Chișinău în calitate de judecător, iar cauza civilă a fost repartizată altui judecător pentru examinare.

A relatat că la începutul lunii martie 2016 a fost citată pentru o nouă ședință de judecată pe marginea cauzei civile susmenționate.

Din luna martie 2016 și până la 21 mai 2018 cauza s-a aflat în procedura judecătorului Judecătoriei Centru mun. Chișinău - Daria Sușchevici.

A evidențiat că ședințele de judecată nu durau mai mult de 10 - 20 minute, iar următoarele ședințe de judecată erau numite peste 3 - 4 luni de zile. Doar ultimele două ședințe înainte de pronunțarea hotărârii au durat mai mult timp. Judecătorul pe parcursul examinării cauzei a admis să fie anexate noi probe, inclusiv video, fără a fi stabilit lui Igor Svernei un termen, prin încheiere judecătorească, de a prezenta probe. Ședințele de judecată, în mare parte, nu erau productive, de regulă se examinau cereri diverse înaintate de partea opusă sau judecătorul ținea morală participanților la proces, după care ședința de judecată pe caz lua sfârșit, iar următoarea ședință se numea din nou peste 3-4 luni de zile.

Astfel, instanța de fond abia la 21 mai 2018 a emis hotărâre pe cauza dată, fiind admisă integral cererea de chemare în judecată, dar fără să fie dispusă executarea imediată în partea ce ține de încasarea pensiei de întreținere.

Prin urmare, timp de aproximativ 4 ani de zile este nevoită de una singură să suporte toate cheltuielile de întreținere și creștere a copilului minor, iar Igor Svernei în tot acest timp nu a achitat niciun ban pentru întreținerea copilului.

A considerat că instanța de fond a încălcat orice termen rezonabil de examinare a cauzei civile intentate la acțiunea privind desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului minor și încasarea pensiei alimentare, iar din cauza că prin hotărârea judecătorească din 21 mai 2018 nu s-a dispus executarea imediată în partea ce ține de încasarea pensiei de întreținere a copilului minor, conform art. 256 alin. (1) lit. a) CPC, dânsa este în continuare pusă în situația să întrețină copilul minor de una singură, având în vedere că cauza a fost trimisă la Curtea de Apel Chișinău pentru examinarea cererii de apel depuse de Igor Svernei, iar titlul executoriu va fi posibil de luat după finisarea examinării cauzei.

A menționat că încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei civile menționate nu se datorează culpei sale, ci acțiunilor judecătorului instanței de fond care numea ședințele de judecată cu un interval de 3-4 luni de zile, judecătorul nu curma acțiunile părții procesuale opuse de tergiversare a examinării cauzei, nefiind stabilit un termen limită de prezentare a probelor pentru părțile în proces.

Și-a întemeiat pretențiile în baza dispozițiilor art. 2 din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, art. 166-167 CPC.

A solicitat Cristina Svernei admiterea acțiunii, constatarea încălcării termenului rezonabil de examinare a cauzei civile intentate la acțiunea privind desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului minor și încasarea pensiei alimentare, încasarea din contul statului a prejudiciului moral cauzat ca urmare a încălcării termenului rezonabil de examinare a cauzei în mărime de 30 000 lei, încasarea din contul statului a cheltuielilor de judecată suportate în prezenta cauză.

Prin hotărârea din 16 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani, a fost admisă parțial acțiunea, fiind constatat faptul încălcării dreptului Cristinei Svernei la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile nr. 20-2-16890-10112014.

A fost încasată de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul Cristinei Svernei prejudiciul moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile nr. 20-2-16890-10112014, în sumă de 15 000 de lei.

În rest acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 14 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis parțial apelul declarat de către Ministerul Justiției al RM și modificată parțial hotărârea din 16 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani, și anume în partea încasării de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul Cristinei Svernei a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, prin micșorarea sumei încasate de la 15 000 de lei până la 2 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei.

În rest hotărârea primei instanțe a fost menținută fără modificări.

Atât prima instanță, cât și instanța de apel au constatat încălcarea dreptului Cristinei Svernei la examinarea în termen rezonabil a cauzei împotriva lui Igor Svernei cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului minor și încasarea pensiei alimentare, totodată ajungând la concluzia necesității reparării prejudiciului moral în conformitate cu prevederile Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Referitor la cuantumul prejudiciului moral, instanța de apel a considerat că suma de 15 000 de lei încasată de prima instanță este una excesivă și nu corespunde circumstanțelor cauzei, din care motiv a ajuns la concluzia de a o micșora până la 2 000 de lei, reieșind din faptul că amânările ședințelor de judecată au avut ca scop realizarea drepturilor procesuale a părților, motiv din care, întinderea examinării cauzei nu poate fi pusă în seama instanței de judecată, având în vedere și faptul că în cadrul examinării cauzei au fost declarate două recursuri, fapt ce a dus la

întreruperea pe o perioadă mai lungă de timp a examinării cauzei pentru examinarea acestora.

La 28 iunie 2019, Ministerul Justiției al RM a declarat recurs împotriva deciziei din 14 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu hotărârile contestate, a menționat că bazându-se pe circumstanțele constatate ce rezultă din actele pricinii, amânarea ședințelor de judecată în cazul din speță nu poate fi privită ca o încălcare a dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei, or ședințele de judecată au fost amânate exclusiv din motive întemeiate, impuse de normele de drept procedural ce reglementează dreptul la apărare, fiind lipsit arbitrariul, iar termenele ședințelor au fost stabilite rezonabil, în interval reduse de timp, cu respectarea echilibrului între drepturile participanților la proces și procedurile ce se impun.

A evidențiat că pe tot parcursul examinării cauzei, reclamanta nu a depus nicio cerere prin care ar fi solicitat accelerarea examinării cauzei, or probe ce ar demonstra contrariul nu se regăsesc la materialele dosarului, circumstanță care denotă că la acel moment reclamanta nu obiecta în privința termenului de examinare și incidentelor de procedură respective, fapt care este relevant în raport cu pretențiile înaintate în prezenta cerere de chemare.

Astfel, se atestă că, în cadrul examinării pricinii civile Cristina Svernei și-a manifestat tacit acordul cu termenii pentru care se amânau ședințele de judecată și nu obiecta împotriva amânării ședințelor, ceea ce denotă cert faptul că, schimbarea opiniei acesteia după finalizarea examinării pricinii nu poate fi privită ca un pretext de încasare a unor sume cu titlu de prejudiciul moral pretins a fi cauzat.

A susținut că în speță nu există careva motive de tergiversare a examinării cauzei civile, or, însăși respectarea întocmai a procedurii din partea instanțelor de judecată naționale, cu asigurarea respectării drepturilor participanților la proces, nu poate fi privită drept tergiversare a examinării cauzei, motiv din care nu pot fi reținute argumentele Cristinei Svernei în acest sens.

A evidențiat că, potrivit practicii CtEDO, în cauza Bozgan împotriva României, § 34 a hotărârii din 11 octombrie 2007, Curtea Europeană a menționat că „Curtea nu se îndoiește că reclamantul a suferit un prejudiciu. Ea îl consideră totuși suficient compensat prin constatarea încălcării art. 11”. Același principiu a fost menționat de către Curtea Europeană și în cauza Partidul Comuniștilor (Nepeceriști) și Ungureanu împotriva României.

De asemenea, conform principiilor-cheie a Curții Europe este statuat că, întârzieri determinate de comportamentul reclamantului se iau în considerație la aprecierea necesității acordării prejudiciului moral.

La fel, în jurisprudența sa, CtEDO consideră că statul nu poate fi în culpă pentru prelungirea procedurii atunci când reclamantul a fost la originea acestui lucru. Chiar dacă actele reclamantului care au avut ca efect prelungirea procedurii au constat în exercitarea unor drepturi procedurale legitime și nu au fost exercitate cu scop dilatoriu, acestea sunt un aspect care nu poate atrage răspunderea statului pentru durata excesivă a procedurii.

Respectiv, este necesar de reținut că acordarea satisfacției pecuniare nu constituie o regulă generală, dar fiind o excepție de la această regulă. Or, potrivit art. 5 din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, simpla constatare a încălcării dreptului reprezintă prin sine o satisfacție echitabilă.

Potrivit practicii Curții Europene, recunoașterea încălcării se consideră a constitui o satisfacție echitabilă în situația în care aceasta este suficientă pentru a aplana suferințele morale ale victimei. Doar în cazul în care Curtea constată că încălcarea este atât de gravă încât printr-o simplă recunoaștere situația morală a victimei nu se va revendica, aceasta oferă o reparație echitabilă în formă bănească.

La 12 iulie 2019, Cristina Svernei, reprezentată de avocatul Maxim Belinschi, a declarat recurs împotriva deciziei din 14 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei instanței de apel, cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că nu este de acord cu decizia instanței de apel, aceasta conținând contradicții, și anume pe de o parte instanța a constatat că a avut loc încălcarea termenului rezonabil a cauzei de către instanțele de judecată, iar pe de altă parte prin argumentarea sumei prejudiciului moral adjudecat justifică acțiunile instanței că nu ține de vina instanței asupra tergiversării exmainării cauzei, or examinarea cauzei a durat atât de mult deoarece instanța a acționat cu diligență și a asigurat dreptul la un proces echitabil pentru părțile procesului.

Astfel, instanța de apel nu a luat în considerare faptul că instanța de fond în loc să examineze mai repede cazul de desfacere a căsătoriei, stabilire a domiciliului copilului minor și incasare a pensiei de întreținere și să pronunțe hotărârea motivată pe caz a tergiversat la maximum examinarea cazului, ședințele fiind amânate la un interval de 3-4 luni de zile, iar durata ședinței de judecată nu depășea 15-20 minute.

A evidențiat faptul că din cauza tergiversării cauzei de desfacere a căsătoriei, a fost pusă în situația imposibilității refacerii vieții private pe care nu o putea face din cauza lipsei divorțului timp de 3,5 ani, nu a beneficiat de pensie de întreținere a copilului minor pe care doar ea îl întreținea fără nici un ajutor din partea tatălui copilului.

Astfel, a considerat că suma de 2 000 de lei acordată cu titlu de prejudiciu moral pentru tergiversarea cauzei pe o perioadă de 3,5 ani este disproporțională situației în care s-a aflat.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei recurate a fost expediată în adresa părților la 17 iunie 2019, fapt confirmat prin scrisoarea de însoțire (f. d. 166), recepționată de către Ministerul Justiției al RM la data de 19 iunie 2019, însă careva date care ar confirma recepționarea acesteia de către Cristina Svernei la materialele dosarului lipsesc.

Astfel, se constată că recurenții s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursurile în termenul legal.

Examinând temeiurile recursurilor declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Cristina Svernei, reprezentată de avocatul Maxim Belinschi, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții

Supreme de Justiție consideră recursurile drept inadmisibile din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Cristina Svernei, reprezentată de avocatul Maxim Belinschi nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Astfel, argumentele invocate în recursurile declarate se referă la dezacordul recurenților cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Distinct de aceste constatări, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII CPC, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) CPC, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 CPC, însă, din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că

nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr. 26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție conchide că recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Cristina Svernei, reprezentată de avocatul Maxim Belinschi urmează a fi considerate ca inadmisibile.

În conformitate cu art. 433 lit. a), 440 alin. (1) CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Se consideră inadmisibile recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Cristina Svernei, reprezentată de avocatul Maxim Belinschi împotriva deciziei din 14 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Svetlana Filincova

Dumitru Mardari